

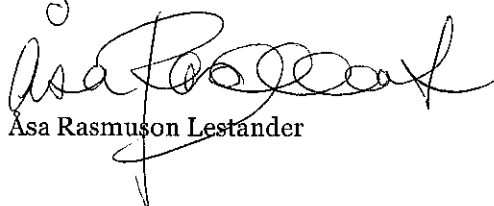
Till Miljö- och energidepartementet

Ert dnr: M2016/01735/KI

Remissvar Delbetänkande från Miljömålsberedningen med förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige

Undertecknad beslutar för Umeå universitets räkning att fastställa bifogat remissvar utarbetat av professorerna Katarina Eckerberg och Camilla Sandström vid Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.

Umeå med datum som ovan

Asa Rasmuson Lestander

Anders Lundin

Kanslichef, föredragande

Expedieras:

Registrator Energi- och miljödepartementet

Petter Hojem, Regeringskansliet

Camilla Sandström, Umeå universitet

Katarina Eckerberg, Umeå universitet

Registrator, Umeå universitet

Remissvar på En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige (SOU 2016:46)

utarbetat av professorerna Katarina Eckerberg och Camilla Sandström, statsvetenskapliga institutionen och universitetsadjunkt Signe Lagerkvist, juridiska institutionen.

Syftet med det här förslaget har varit att ta fram en strategi för en samlad och långsiktig klimatpolitik mot klimatmålet 2045 samt en strategi för en samlad luftvårdspolitik. I flera avseenden har beredningen lyckats. Sverige får sin första genomtänkta luftvårdsstrategi som när den är implementerad har förutsättningar att avsevärt förbättra luftkvaliteten i Sverige. Beredningen lämnar också förslag till nya etappmål för utsläpp av växthusgaser och övergripande utgångspunkter för arbetet med att nå etappmålen.

Vi vill härmed lämna följande synpunkter på utredningens förslag.

Vi var i vårt tidigare remissvar på Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (SOU 2016:21) tveksamma rörande värdet av en ny klimatlag och denna farhåga besannas nu eftersom vi inte ser någon tydlig konkretisering av vad klimatlagen ska åstadkomma utöver det som miljömålsarbetet redan gör. Vi ser också att klimatlagen endast har nämnts i förbigående på två ställen (6.1.1. och 8.5.1) vilket antyder en osäkerhet även inom beredningen vad denna lag ska åstadkomma och hur den ska omsättas i praktiken.

Vi är bekymrade över att beredningen väljer att lägga sig på en nivå vad gäller utsläpp av växthusgaser som inte motsvarar våra åtaganden enligt Parisavtalet. Detta riskerar att ge tvetydiga signaler till samhällets olika aktörer som förväntas ställa om sina verksamheter för att kunna bidra till att nå klimatmålen. Här visar tidigare forskning på behovet av tydliga och skarpa mål för att skapa långsiktig förutsägbarhet och tydliga incitament för innovation, planering och utveckling av till exempel ny teknik. Här hade det varit önskvärt att – om Sverige vill vara ett föregångsland – åtminstone lägga sig i nivå med Parisavtalet.

Även om ambitionerna i många fall är goda är de förslag som läggs fram sällan nya eller innovativa utan upprepar snarare vad som redan gäller eller borde gälla enligt svensk lag, se till exempel förslag på sidan 31 rörande att "myndigheterna ska fatta beslut som ger tyngd åt de viktigaste miljöaspekterna i varje planprocess". Vi utgår ifrån att myndigheterna redan gör detta enligt bästa förmåga och att det inte ska behövas vägledning för att myndigheterna ska genomföra sitt arbete.

Det förfaller vidare som om strategin lägger stor vikt vid att tekniska lösningar ska utvecklas över tid för att minska klimatutsläppen medan man inte i lika stor grad betonar behovet av övergripande samhällsplanering på nationell och kommunal nivå. De nya förslag som läggs fram rörande samhällsplanering handlar till stor del om olika former för vägledning av olika aktörer. Det är dock oklart om det följer några nya resurser liksom hur vägledningen ska omsättas i praktiken. ("Ge Boverket i uppdrag att ta fram vägledning för hur länsstyrelserna ska vägleda kommunerna tidigt i planprocessen." s. 32).

Vi vet redan, baserat på betydande forskning, att miljöintegrering inom de olika sektorerna – inklusive samhällsplanering – tampas med betydande problem såsom konflikter mellan olika samhällsmål, bristande kompetens och resurser, starka motverkande ekonomiska intressen, samt att miljöfrågorna ofta kommer in för sent i beslutsprocessen. Ytterligare vägledning än den som redan

finns att tillgå torde knappast råda bot på dessa hinder. Däremot visar forskningen att tydligt satta politiska mål och stark politisk prioritering kan åstadkomma betydande förändring i detta avseende.

Överhuvudtaget hade det varit önskvärt att tydliggöra ansvaret för klimatfrågorna och ansvarsfördelningen mellan olika aktörer i de olika förslagen och även tydligare föreslå en resursallokering så att de mjuka förslag som föreslås ska kunna implementeras, till exempel för att åstadkomma kompetenshöjning och andra insatser som behövs för att åstadkomma denna klimatanpassade samhällsplanering. Vi saknar därför förslag som ökar kapaciteten och kompetensen hos de myndigheter som kan driva på för att uppnå åtgärdsprogrammen, eftersom det verkar vara det största hindret för att nå resultat, och inte lagstiftningen i sig.

En ytterligare fråga som knappt berörs är konsumtionsmönster och hur beteendeförändringar ska kunna ske i riktning mot mindre klimatpåverkan. Forskningen visar att sociala förändringar i beteendemönster kan hända snabbt (ex vis oblekt papper, användning av mobiler och datorer, sociala media) när det finns ett moraliskt och/eller socialt tryck. En stor del av klimatutsläppen beror på hur medborgarna agerar som konsumenter ifråga om inköp, transportval och fritidsvanor. Här hade utredningen kunnat gå betydligt längre i att föreslå styrmedel och incitament för att åstadkomma önskad konsumtionsförändring. Vilka fördelningseffekter sådana styrmedel skulle få borde samtidigt uppmärksammas, för att villkoren på landsbygden särskilt ifråga om service och transporter inte ska ytterligare försämrats.